

Γιαπωνέζος δ κοιν. 'απωνέζος Πελοπν. ("Αρν. Ζελίν.)
'Εκ τοῦ Ἰταλ. έθνικοῦ δν. *G i a p p o n e s e.*

1) 'Ο καταγόμενος ἐξ 'Ιαπωνίας κοιν.: Κοντὸς σὰ Γιαπωνέζος, Γιαπωνέζοι ναυτικοὶ - τουρίστες κ.τ.τ. *"Ηδθ'* ἔνα πατώρι γιομάτο τουρίστες Γιαπωνέζους 'Αθῆν. 2) Βομβύκιον μεταξοσκώληκος μικρότερον τοῦ συνήθους Πελοπν. ("Αρν. Ζελίν.) Συνών. σ τριγλιά. 3) Τὸ ὑστερότοκον, τὸ τελευταῖον τέκνον τῆς οἰκογενείας, δταν τοῦτο μάλιστα εἶναι καχεκτικόν Πελοπν. ("Αρν. Ζελίν.) Συνών. ἀποβυζαστάρι, ἀποκούκι 2, ἀποκούντι, ἀποσύρι 4, ἀπόσπερμα 2, ἀποσπόρι 4, ἀποσπορίδι 2.

γιαράδα ḥ, Χίος

'Απὸ τὸ οὐσ. γιαράς ἐκ τοῦ θέμ. τοῦ πληθ. γιαράδες.

'Η πληγή. Συνών. βλ. εἰς λ. γιαράς 1.

γιαραδέας ἐπίθ. ἀμάρτ. γεραδέας Πόντ. (Χαλδ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γιαράδι καὶ τῆς παραγωγ. καταλέας.

'Ο πλήρης πληγῶν. Συνών. γιαράδης.

γιαράδι τό, Καππ. (Φλογ.)

'Απὸ τὸ οὐσ. γιαράς ἐκ τοῦ θέμ. τοῦ πληθ. γιαράδες.

'Η πληγή: *Tί γιαράδια 'νται τὸ ἔχ' τὸ κορίτσι;* (τί πληγὲς εἶναι αὐτές ποὺ ἔχει τὸ κορίτσι;) Συνών. βλ. εἰς λ. γιαράς 1.

γιαραεύω (I) Πόντ. (Σάντ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.) γιαρανώ Πόντ. (Κοτύωρ.)

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a r a m a k* = εἴμαι χρήσιμος, ώφελιμος.

Εἴμαι ώφελιμος, χρήσιμος ἔνθ' ἀν.: 'Ατὸ τὸ βούδ' ξάι 'κι γιαραεύ' (αὐτὸ τὸ βόδι δὲν ἀξίζει τίποτε) Πόντ. (Χαλδ.) || Παροιμ. *T'* ὅμιλτ' *ντό 'κι γιαραεύ' ἀς ἐβγαίν'* (Τὸ μάτι ποὺ εἶναι ἄχρηστον ἀς βγαίνῃ ἐπὶ ἀνωφελοῦς τέκνου, συγγενοῦς ἢ γειτονος, μετὰ τοῦ ὁπίου διακόπτεται κάθε σχέσις) Πόντ.

β) 'Ωφελῶ, βοηθῶ τινα Πόντ. (Χαλδ.): *Tὴ μάνναν ἀτ' ξάι 'κι γιαραεύ'* (καθόλου δὲν βοηθεῖ τὴν μητέρα του). Συνών. γιαράντιζω (I).

γιαραεύω (II) ἀμάρτ. Μετοχ. γεραμέρος Πόντ. (Κοτύωρ.) Θηλ. γεραμέντσα Πόντ. (Κοτύωρ.)

'Εκ τοῦ οὐσ. γιαράς, παρὰ τὸ δόπ. καὶ δ τύπ. γερά.

Πληγών. Συνών. γιαράλαεύω, γιαράλαντίζω.

γιαραλάεμα τό, ἀμάρτ. γεραλάεμαν Πόντ. (Τραπ.)

'Εκ τοῦ ρ. γιαράλαεύω.

Τὸ πλήγωμα.

γιαραλεύω ἀμάρτ. γεραλαεύω Πόντ. ("Οφ. Τραπ.) Μέσ. γεραλαεύκονμαι Πόντ. ("Οφ. Τραπ. Χαλδ.)

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a r a l a m a k* = πληγών.

Πληγών ἔνθ' ἀν.: 'Ἐντόκα κ' ἐγεραλάεψα τὸ ποδάρ' μ' (ἐντόκα = ἐκτύπησα) Πόντ. ("Οφ.) Συνών. γιαράλαεύω, γιαράλαντίζω.

γιαραλαντίζω ἐνιαχ. γιαραλαδίζω Θράκ. (Μάδυτ. κ.ά.) γιαραλαδίζου Θράκ. ('Αδριανούπ.) Ιμβρ. γιαραλαντῶ Καππ. (Βαγδαν.) γιαραλατίζω Κύπρ. Μεγίστ. γιαραλατοῦ Λυκ. (Λιβύσσα.) γιαράλαντίζω Προπ. ('Αρτάκ.)

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a r a l a m a k* = πληγών.

Πληγώνω, τραυματίζω ἔνθ' ἀν.

γιαραλῆς ἐπίθ. ἐνιαχ. γεραλῆς Μακεδ. (Βόιον) Πόντ. (Τραπ. Χαλδ.) Τῇλ. γεραλῆς Πόντ. (Κερασ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.) Θηλ. γεραλῆσα Πόντ. (Σταυρ. κ.ά.) γεραλῆσα Πόντ. (Κερασ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.) Ούδ. γεραλῆν Πόντ. γεραλῆν Πόντ. (Κερασ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.).

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a r a l i* = πληγωμένος.

Πληγωμένος ἔνθ' ἀν.: Φρ. Παραλῆσα καὶ γεραλῆσα (ἐπὶ γυναικὸς πλουσίας, ἀλλὰ δυστυχοῦς ἔνεκα νόσου ἀνιάτου ἢ ἄλλης αἰτίας Πόντ.) || "Άσμ."

Γιατροί, ποὺ τοὺς γιατρεύετε τοὺς νιοὺς τοὺς γεραλῆδες, καλὰ νὰ τοὺς γιατρεύετε, γιατ' εἶναι σεβδαλῆδες Τῇλ.

Μὴ κλαῖς, κόρη, μὴ κλαῖς, κόρη, κ' εὐτὰς κ' ἐμὲν καὶ κλαίγω, τ' ἐμὸν ἡ καρδᾶ γεραλῆν, κι ἀν κλαίγω, θὰ ματοῦται Πόντ.

T' ἐμὸν ἡ καρδᾶ γεραλῆν, ἀν κλαίω, θὰ ματοῦται, κι ἄμον τσῆ λάμπας τὸ γγαλίν, ἀν κρούς ἀπάν', τζανοῦται (= σπάει) Πόντ.

'Η λ. καὶ ως ἐπών. ὑπὸ τύπ. Γεραλῆς 'Αθῆν. "Ηπ. ('Ιωάνν.) Πελοπν. (Πάτρ.)

γιαραμάξης Λυκ. (Λιβύσσα.) Πόντ. (Κοτύωρ.) γιαραμάξης Πόντ. (Χαλδ.) γιαραμάς Θράκ. ('Αδριανούπ.) Κρήτ. Μεγίστ. Θηλ. γιαραμάζανα Πόντ. Ούδ. γιαραμάζ' κον Πόντ.

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a r a m a z* = ἀνωφελής.

1) 'Αχρηστος, ἀνωφελής ἔνθ' ἀν.: "Ἐναν παιδὶν ἔχω κ' ἐκεῖνο γιαραμάζ' κον Πόντ. || Παροιμ. Τῇ γιαραμάζ' τὰ γεράδας ἔξικ' κι 'νταν (ἀπὸ τὸν ἄχρηστον δὲν λείπουν ποτὲ αἱ πληγαὶ ἐπὶ τῶν εύρισκόντων πάντοτε ἀφορμὰς διὰ νὰ δικαιολογήσουν τὴν ἀνικανότητά των) Κοτύωρ. 2) "Αγριος, ἀτίθασος Λιβύσσα.

γιαραντί τό, Θράκ. (Σουφλ.)

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a r a m* = διχοτόμος.

Τεχνητὸν κρηπίδωμα κατασκευαζόμενον διὰ νὰ ἀνακόπτη τὸν ροῦν τοῦ ποταμοῦ.

γιαραντία ἐπίρρ. ἐνιαχ. γιαραδία "Ηπ. (Χιμάρ.)

'Εκ τοῦ θέμ. τοῦ ἀρ. τοῦ Τουρκ. *y a r a m a k* = ὡφελῶ.

'Ωφέλιμα, σωστά: *Tά 'καμες γιαραδία.*

γιαραντίζω (I) Πελοπν. (Δημητσάν. κ.ά.) γιαραδίζω Θράκ. (Κόσμ. Μάδυτ. Τσακίλ.) γιαραδίζου Ιμβρ. Λέσβ. (Πάμφιλ.) Μ. Ασία (Κυδων.) Σάμ. γιαρατίζω Κάρπ. (Μεσοχώρ.) Κάσ. Κύπρ. Μεγίστ. Ρόδ. γιαραδίζω Κρήτ. γιαραδίζω Κρήτ.

'Εκ τοῦ Τουρκ. *y a r a m a k* = εἴμαι ώφελιμος, ἀξίζω, ὑπηρετῶ.

1) 'Ωφελῶ, χρησιμεύω Θράκ. (Κόσμ. Μάδυτ. Τσακίλ.) Ιμβρ. Κάσ. Κρήτ. Κύπρ. Λέσβ. (Πάμφιλ.) Μεγίστ. Μ. Ασία (Κυδων.) Ρόδ.: *Γέρασις τσὶ δὲ γιαραδίζ'*ς πλιὰ Κυδων. Τὸ ξύλον τοῦτο 'ἐγ-γιαρατίζει Κύπρ. Τὸ γιατρόκ, ποὺ μ'

εδουσις, δὲ μὲ γιαράδ’ σι Πάμφιλ. Οῦλα τὰ γιατρικὰ τὰ δοκίμασα κὶ κανένα δὲ γιαράδ’ σι Ἰμβρ. Ἀφοῦ ἐγ-γιαρατίζω τίποτα πιόν, νὰ μὲ γώκης μιάβ-βίτσαν νὰ κάτσω κειά ’ς τὴμ πόρταν νὰ ’ παντῶ τὲς ποῦλ-λες (γώκης = δώκης, δώσης, ποῦλ-λες = δρυιθες) Ρόδ. Τὸ ἀστάρι τοῦ καπότου σου ἐγ-γιαρατίζει, θέλει πουμπούλι (ἀστάρι = φόδρα, πουμπούλι = συμπλήρωμα) αὐτόθ. Δὲ σὲ γιαράδ’ σε ἡ παρεγά τοσκίλ. Ἐγιαράτ’ σε μὲ τὸ γιατρικὸ Μεγίστ. || Ἀσμ.

Τὰ κανόγια τους ἐβάλ-λου
καὶ ’ς τὶς τάπιες των τὰ βάλ-λου
τοῦ Μιαούλη τὶς χαρίζον,
γιὰ δυορδότα γιαρατίζον

Κάσ. Συνών. γιαράδεις εὐθέως (ΠΙ). Β) Ἀξίζω Ἰμβρ. Κάρπ. (Μεσοχώρ.) Κάσ. Κρήτ. Λέσβ. (Πάμφιλ.) Μ. Ἀσία (Κυδων.) Σάμ.: Ἡ κόρη αὐτὴ τοῦ γιαρατίζει Μεσοχώρ. Αὐτὸ τὸ πρᾶμα δὲ γιαραδίζει τίποντα Πάμφιλ. Οἱ γ-έλιες φέτου δὲ γιαραδίζειν Πάμφιλ. Αὐτὸ τὸ τσικούρ’ δὲ γιαραδίζει τίποντα Κυδων. Κρῆμα ζ-δοὺ κόπον μ’, δὲ γιαράδ’ σι πέδι παράδις (ἐνν. τὸ ἔργον μου) Ἰμβρ. Δὲ σοῦ γεραδίζει αὐτὴ ἡ κοπελιά νὰ τὴ δάρης Κρήτ. Συνών. γιαράδεις εὐθέως (ΠΙ). 2) Εύδοκιμῶ, εὐεκτῶ Κρήτ. (Αχεντρ.) Κύπρ. Πελοπον. (Δημητσάν. κ.ά.): Νὰ ίδοῦμε πῶς θὰ γιαραντίσῃ ὁ φίλος Δημητσάν. Ἐγὼ ἐγ-γιαρατίζω Κύπρ. Μωρέ, βγάλε μου κ’ ἔνα δῖων νὰ γιαραδίζῃ σαφὶ γροδόζουλα θὰ μοῦ φορτώσῃς; (δῖων = ζῷον, σαφὶ = ἐντελῶς, γροδόζουλο = γηρασμένον ζῷον) Αχεντρ.

γιαραντίζω (ΠΙ) Θράκ. (Τσακίλ.) γιαραδίζω Κρήτ. γιεραδίζω Κρήτ. γιαρατίν-νου Λυκ. (Λιβύσσ.)

Ἐκ τοῦ Τουρκ. γαρατίμακ = δημιουργῶ.

Δημιουργῶ ἔνθ’ ἀν.: Ὁ Θεός ἀποὺ μ’ ἐγιαράδισε Κρήτ. Μὰ τὸ Θεό, ποὺ μᾶς ἐγιαράδισε αὐτόθ. Πολλὰ κακονορές είσαι, καημένε! — “Ε, ἐτσὰ μὲ γιεράδισε ὁ Θεός! (κακονορές=καχεκτικός) αὐτόθ.

γιαράντισμα τό, γιεράδισμα Κρήτ. (Κίσ.)

Ἐκ τοῦ β. γιαράδεις τίς, παρὰ τὸ ὄπ. καὶ γιαράδεις τίς.

Δημιουργία, γέννησις, εἰς τὴν φρ. Διάλε, τὸ γιεράδισμά σου! (λεγόμενον εἰς ἀπειθῆ ζῷα ἢ ἀτακτοῦντα παιδία ὑπὸ τῶν δρυιζομένων ιδιοκτητῶν, γονέων).

γιαρᾶς ὁ, πολλαχ. γιαρᾶ Τσακων. (Χαθουτσ.) γιαρᾶς Θράκ. (Ταϊφ.) γιερᾶς Αθῆν. (παλαιότ.) Α. Ρουμελ. (Σωζόπ.) Εύβ. (Κουρ. κ.ά.) Ἡπ. (Ιωάνν. Τζουμέρκ. κ.ά.) Ιων. (Βουρλ.) Κάλυμν. Κάρπ. Μέγαρ. Πελοπον. (Βασαρ. Βερεστ. Βούρβουρ. Λακεδ. Λιγουρ. Μαργέλ. Μηλιώτ. κ.ά.) Πόντ. (Αμισ. “Οφ.”) Προπ. (Πάνορμ.) Ρόδ. Σκύρ. Στερελλ. (Αράχ.) Παρνασσ.) Χίος (Πυργ. κ.ά.) — Μακρυγ., Απομν. 2,209 γιαρᾶς Ἡπ. (Ζαγόρ.) Θεσσ. (Ανατ. κ.ά.) Μακεδ. (Βλαστ. Χαλκιδ.) Μέγαρ. Προπ. (Μηχαν.) Στερελλ. (Αίτωλ.) Ψαρ. ιρᾶς Μακεδ. (Κοζ.) ραγιᾶς Χίος “Αγιος Γεώργ. γιαρᾶ ἢ, Κάρπ. Κάσ. Πόντ. (Κοτύωρ.) Προπ. (Αρτάκ.) γιερᾶ Πόντ. (Αμισ. Κερασ. “Οφ. Σταυρ. Τραπ. Χαλδ. κ.ά.) Στερελλ. (Παρνασσ.) Τῆλ. γερά Πόντ.

Ἐκ τοῦ Τουρκ. γαρ = πληγή. Ἡ λ. καὶ εἰς Ιατροσόφ. τοῦ 16ου αἰ. Βλ. Αθηναὶ 43 (1931), 164: «Εἰς μεγάλην γιαράν, δτων τρέχη αἴμα πολύν». Τὸ λῆμμα ἀγεράλα εντος ἐκ Πόντ. ἐτέθη ἀνευ ἀναφορᾶς εἰς τὸν τύπ. γιαράδεις, πλησιέστατον εἰς τὴν Τουρκ. λ. γαρατίμακ, ἐκ τῆς ὄπ. προέρχεται.

1) Ἀνοικτὴ πληγή, ἔλκος, συρίγγιον ἔνθ’ ἀν.: “Ἄροιξε ἡ πλάτη του ἀπ’ τὶς γιερᾶδες Εὔβ. (Κουρ.) Ἐχ’ ἔνα γιαρᾶ ’ς τοὺ πόδ’, ποὺ δὲν μπονορεῖ νὰ περιβατήσῃ” Ἡπ. (Ζαγόρ.) Νὰ πάρ’ς κόκκαλον ἀποὺ γ’ λόνα κὶ νὰ τοὺ στομπίσ’ σὰν ἀλεύρ’ κὶ νὰ τοὺ πασπαλίσ’ ’ς τοὺ γιαρᾶ αὐτόθ. Μὲ πάτ’ σι τοὺ παπούτσι μ’ κὶ μ’ ἔφκισι γιαρᾶ πίσου ’ς τ’ φτέρων μ’ Θεσσ. (Ανατ.) Ἐχω ἔνα ἀγιάτρευτο γιερᾶς Ἡπ. Ἐμώρωσεν ἐ γιαρᾶς (ἔβελτιώθη ἡ κατάστασίς του, βαίνει πρὸς ἀποθεραπείαν) Μεγίστ. “Ἐχ’ ἔνα γιαρᾶ ’ς τοὺ πουδάρι τ’ κὶ δὲ γλεῖν” Εύβ. (Ακρ.) Θέλ’ πλύσ’ μου οὐ γιαρᾶς μὲ κρασὶ γιὰ νὰ κλείσ’ Στερελλ. (Αίτωλ.) Κακὸν γιαρᾶ νὰ βγάλῃ! (ἀρά τὸν φυεδάνθρωπα νὰ βγάλῃ) Προπ. (Μηχαν.) “Οσο γάλας τοῦ ’δωκα, τόσους γιαρᾶδες νὰ κάμη ’ς τὸ κορμί του! (ἀρὰ μητέρας κατὰ κακοῦ τέκνου) Αθῆν. (παλαιότ.) Ἀπ’ τὸ γκρέμισμα ἔκαμε φοβερὲ γιερᾶς Σκύρ. ‘Ο ἀρμέν’ς ἀνοίγ’ γιερᾶς (ἀρμένης = τὸ φυτὸν Πύρεθρον τὸ παρθένιον) Στερελλ. (Αράχ.) Είχε βαρύνει γιαρᾶ καὶ ὁ γιατρὸς δὲ δοῦ ’καμε τίποτα Πελοπον. (Μάν.) Πά’ σ τὸ μερὶν ἄνοιξέν του ἔνας γιαρᾶς Κύπρ. “Έκαμε τὸ κορμί του γιαδᾶς Θράκ. (Τχίφ.) Καιγοαίνιασε δ’ γιαρᾶς του Μακρυγ., Απομν., 2,206. Τὰ γιερᾶδες ἀτ’ ἐλαρώθαν (αἱ πληγαὶ του ἡμέρωσαν, βαίνουν πρὸς ζασιν) Πόντ. (Τραπ.) || Παροιμ.

‘Η γιαρᾶ περνᾶ, ἐ κακὸς λόγος δὲ περνᾶ Προπ. (Αρτάκ.) || Ἀσμ.

Πέντε γιατροὶ νὰ σὲ ’αστοῦ καὶ δέκα μαθητᾶδες καὶ δεκοχτὼ γραμματικοὶ νὰ γράφονταν τὶς γιαράδες Κάρπ.

Γιατρὲ ποὺ γιαίνεις τὶς πληγές, γιαίνεις καὶ τὶς γιαράδες, γιάνει τῆς Σούσας τὴν πληγή, καὶ γρόσα μὴ ωτάγης Ιων. (Φώκ.)

Χίλιοι γιατροὶ νὰ τὸ δηροῦν, καὶ γιατρεμοὺς μὴν ἔχῃ, κ’ ἐγὼ διαβάτης νὰ γενῶ, ν’ ἀλλάζω τοὺς γιαρᾶδες Πελοπον. (Βούρβουρ.)

Σὰ δὸ γγαλὶ νὰ φαῖστῃ, σὰ δὸ κερὶ νὰ λεγώσῃ, κ’ ἐγὼ διαβάτης νὰ γενῶ, ν’ ἀλλάζω τοὺς γιαρᾶδες Πελοπον. (Λακεδ.) Συνών. γιαράδεις τίς, γιαράδεις τίς.

β) Πυῶδες ἔξάνθημα τοῦ δέρματος, δοθιὴν Προπ. (Μηχαν.) Συνών. βονζούνας, βονζούνι, βονζούνος, γιόθος, διάσονας, διάσονι, καλόγερος, κοσκινίτης, τσιρίλος. 2) Μεταφ., πόνος ψυχικός, διαρκής καὶ ἔντονος, ψυχικὴ δύνη Αίγιν. Εύβ. (Κουρ. κ.ά.) Θράκ. (Σαρεκκλ.) Ιων. (Σμύρν.) Κάλυμν. κ.ά.: Ἀσμ.

Πάλι σὲ εἶδαν τὰ μάτια μου, πάλι ἄνοιξε δ’ γιαρᾶς μου, πάλι ἄνοιξαν καὶ καίγονται τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς μου Αίγιν.

Πάλι σ’ εἶδαν τὰ μάτια μου, πάλι ἄνοιξε δ’ γιαρᾶς μου, πάλιν ἐμαραθήκανε τὰ φύλλα τῆς καρδιᾶς μου Κάλυμν.

Ν’ ἀλλοὶ ἐκεῖνον π’ ἀγαπᾶ καὶ ’κ ἐμπορεῖ νὰ παίρῃ ’ς σ’ ἔρημον τὴν καρδιὰν ἀτ’ τρανὸν γιερᾶν πά’ φέρει (πά’ = πάλιν) Πόντ.

γιαρένης δ, γιαράνης Λυκ. (Λιβύσσ.) γιαρένης Αθῆν. (παλαιότ.) Θήρ. Θράκ. (Άδριανούπ. Αύδημ. Βιζ. Σαμακόβ. Σκόπ. κ.ά.) Ιμβρ. Κάρπ. Κρήτ. Κῶς Μακεδ. (Χαλκιδ.) Πόντ. (Οἰν. κ.ά.) Προπ. (Κύζ. Μαρμαρ.) γιαρέν’ς Θράκ. (Ηρακλίτσ.) Δαρδαν. (Λάμψακ.) γιαρέντης Θράκ. (Σουφλ.) Κάρπ. Μακεδ. (Χαλκιδ.) γιαρένδης Θεσσ. (Ανατ.) γιαρέντ’ Θεσσ. (Τσαγκαρ.) Μακεδ. (Άσσηρ. Κοζ. Πελεκάν. κ.ά.)

